

חכמינו בדורתיך

גליון קג • שנה ג'

ראש השנה
תשפ"ז לפ"קהוצאה לאור
חידושי תורה
של בעלי בתים
העושים תורתם
קבע ומלאכתם
עראיאלע ניגונים
וזאס ווערן דערמאנט
אינעם גליון קען מען
דרוקן דערויף צו הערן
דעם ניגון

מדור תורתם קבע

הניגון המרחיק את המקטרג

היום הרת עולם, היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים.

מנהג בחצרות סיגוט - סאטמאר שבאמירת "היום הרת עולם" שבין התקיעות מנגנים את הניגון המקובל מהרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב ז"ע, שבו מזמרים בסעודה שלישית את החרוז "בבואו מאדום". ויש להבין מה ענינו של ניגון סעודה שלישית אצל תקיעת שופר.

ויש לבאר על פי דברי הספה"ק ישמח משה (פרשת זאת הברכה, ד"ה תורה צוה), שכתב לבאר מה שמזמרים "ראותו כי כן אדומי העוצר יחשוב לו בבצרה", המיוסד על מאמר חז"ל ששלוש טעויות עתיד שרו של אדום לטעות (מכות יב ע"א). ולכאורה, מאחר שהשטן עומד ושומע את הזמירות מדי שבת בשבתו, כיצד יטעה לעתיד לבוא. אלא שבהכרח, בעת שישראל מזמרים זאת מסבב הקב"ה לשלח את השטן משם, כדי שלא ישמע את סוד מפלתו ויוכל מאמר חז"ל להתקיים. וכיון שהיצר הרע אינו שם והוסר המונע, הרי זו העת לקיים המשך הזמר, "אהבו את ה' כל חסידיו". עכת"ד.

ומעתה יובן היטב מנהג הקודש. בראש השנה, בשעת "היום הרת עולם", כאשר בני ישראל עומדים בדין והמקטרג מבקש למצוא לו מקום לקטרג, מנגנים את אותו ניגון קדוש של הרה"ק רבי הערש מרימנוב ז"ע; כי כשם שבשעת סעודה שלישית גורם ניגון זה שהשטן לא יהא שם, כך מעוררים בכוחו גם עתה שהשטן וכל פגע רע לא ימצאו להם שום מקום בבית הכנסת. ובצירוף קול השופר המערבב את השטן (ראש

- המשך בעמוד ב' >

מבוא : בשער התורה

השיבו נגן בתרועה

מעבור דרך וגבולים לאכול ולשתות בהילולים

אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון, וכי אין אומות העולם יודעים להריע, כמה קרנות יש להן כמה בוקינס יש להם כמה סלפירגסי יש להם, ואמרת אשרי העם יודעי תרועה, אלא שהן מכירין לפתות את בוראן בתרועה והוא עומד מכסא הדין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים והופך להם מדת הדין למדת רחמים, אימתי בחדש השביעי (ויק"ד כט ד). עבודה גדולה מוטלת על כל ישראל, להיות מהיודעי תרועה להפוך מדת הדין לרחמים, ולא כמו האומות העולם שגם הם יודעים לנגן על כל מיני כלי זמר אבל אינם פועלים בזה כלום, אלא לתקוע לפני הקב"ה עם כוונת הלב ועינים צופיות למרום, ובפרט בשנה הזאת שהיום הראשון הוא ראש השנה שחל להיות בשבת ואין לנו השופר בפועל כמצווה עלינו מפי חכמינו ז"ל, ומבואר בספרי קודש שבשנה כזה נעשין כל התקונים בכח השבת קודש.

יודועין דברי מרן הישמוח משה ז"ע בפ' אמור לבאר לשון הפייט (ביצור לראש השנה יום ב') יום זה אם יקרה בשבת קדש, זכרון תרועה מקרא קדש, טבעו אם בחול יבואכם, צוו לתקוע בכל גבולכם יום תרועה יהיה

לכם, על דרך משל מי שהוא רעב ואוכל, הוא משביע הרעבון בכל מאכל אף בהפחות והגרוע שבמאכלים ואף בלחם יבש, ואם ירצה להשביע הרעבון שלא על ידי אוכל, כגון על ידי שמיעה או ראייה, לא יתכן על ידי שמיעת או ראיית דברים המצויים, רק אם ישמע דבר נפלא הפלא ופלא שמתענג בו מאד, ואזי שוכח רעבונו ומשביעו זמן מה, כגון בשמיעת קול זמר שלא נשמע כמוהו בפה או בכלי, והוא משום שהמאכל טבעו להשביע מצד התולדה, לכך משביע אף במאכל פחות, אבל שמיעה וראייה אין טבעם להשביע, רק שישמשו במקום המאכל שיהיה כאלו אוכל, ולזה צריך דבר נפלא שישנה טבעו. והנמשל כל המצוות כולם המה תועלת לנו בטבע, אף שאין אנו יודעים סיבת התועלת, אלקים הבין דרכה והוא ידע את מקומה, ונמצא העושה המצוה בפועל, הוא בנקל שיעשה התיקון והיחוד שראויים להיות על ידי מצוה זו אף בעשיה כפשוטו אמר ונעשה רצונו אף בלי כונת סודות נסתרים, ואף אם אין כאן הטהרה והקדושה הגדולה והיראה והאהבה הראויה, מה שאין כן כשאין עושה המצוה בפועל, רק דוגמא במקומו, שזה אין טבע התיקון, וצריך להיות בטהרה וקדושה נפלאה וכונה זכה שיעלה כאלו נעשה בפועל עיי"ש עוד בדבריו הק' ותמצית היוצא שבר"ה שחל להיות בשבת הרי זה דוגמת הניגון שבא במקום המאכל להשביע הרעבון.

- המשך בעמוד ב' >

מדור תורתם קבע

– המשך מעמוד א' <

השנה טז ע"ב, יסתתמו דברי המקטרג, ויתקבלו תפילות ישראל ברחמים וברצון, ונזכה לכתובה וחתימה טובה ולשנת גאולה וישועה, אמן.

(הרה"ח ר' משה חיים בערקאוויטש הי"ו)

ברא מזכה אבא

אמר רבי אבהו, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך ברה"ב וביום הכפורים, אמר להם אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה. (ר"ה לב:)

לכאורה כוונת הגמרא על דברי חז"ל שצדיקים נכתבים לאלתר לחיים והרשעים למיתה, וא"כ טעמא בעי מה שאמרו כאן ש"ספרי חיים וספרי מתים" פתוחים, למה צריכים שני ספרים נפרדים לחיים ולמתים. וגם צ"ב למה קראם חיים ומתים הרי עוד לא בא קצם ועתם, ורק עתה יכתבו עת מיתתם.

אולי י"ל שהכוונה על מתים ממש, אלו שכבר נפטרו והסתלקו מעלמא הדין, שגם הם נידונים ברה"א אם יתעלו יותר במקום מנוחתם בגן עדן. והיא ע"פ מה שאחז"ל (תענית ה') שכל המניח אחריו בן צדיק כאילו לא מת, ועל ידי עבודתו ותורתו של בנו בעלמא הדין לתפארת אבותם, מתעלה הנשמה לעילא בשמיא, כי ברא כרעא דאבוה, ומעשה אבות סימן לבנים. ולעומת זה אם הבנים אינם מתנהגים כדבעי ח"ו, סימן הדבר שלא התחנכו כראוי ומבזים את אבותיהם בשמים, ומצטערם נשמתם בשמי מעל.

וזה יורמז במה שאמרו "ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו", שסוקר ובוחר את מעשי הבנים החיים בעולם הזה, ועי"ז ידון וישפוט את נשמות אבותיהם המתים – בעולם העליון.

(הרה"ח ר' אליעזר וייס הי"ו)

טעם נחמד על סגולת הפרנסה בקניית סכין חדש

בספר סגולת ישראל (להגאון רבי שבתי ליפשיץ זצ"ל דומ"ץ אורשיווא מערכת ר' אות ד') כתב סגולה לפרנסה שמעתי בשם אדמו"ר הה"ק והטהור לו דומיה תהלה מרן מהרי"א זצ"ל מזידיטשוב שאמר שיקנה לו כל אחד בערב ראש השנה סכין חדש וישחזינו והוא מסוגל לפרנסה על כל השנה, כך שמעתי מפי אנשים נאמנים ששמעו מפיו הקדוש זי"ע, וקבלה זו מביא גם הגאון רבי יחיאל מיכל היבנער זצ"ל אבד"ק ניזנוב בספרו מעשה יחיאל (פרשת בשלח אות י') יש קבלה מהרה"צ הקדוש מלובלין זצ"ל להיות בראש השנה בכיסו סכין חד וחלק נגד השם של פרנסה המרומז בסופי תיבות של פות'ח את' ידיך, סופי תיבות חת"ך כנודע.

ונכדי יונה נ"י בן בני משה יודא נ"י אמר שהטעם שקונים סכין בערב ראש השנה כדי לעשות זכר להמאכלת של עקידת יצחק, ודפח"ח. ויתכן לומר דלכן הוא מסוגל לפרנסה, על פי מה שכתב רש"י (בראשית כב ו') בשם המדרש, שנקרא מאכלת על שם שאוכלת את הבשר וכו' דבר אחר, זאת נקראת מאכלת על שם שישיראל אוכלין מתן שכרה. ולפי זה יש לומר דזהו הטעם שקניית סכין בערב ראש השנה מסוגל לפרנסה, כי יש בזה רמז למאכלת של עקידת יצחק שישיראל אוכלים מתן שכרה בעולם הזה.

(הרה"ח ר' חיים פריעדמאן הי"ו)

מבוא: בשער התורה

– המשך מעמוד א' <

ויש לצרף לזה מה דמתאמרא משמ' דמרן הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע לפרש הזמירות לשב"ק מעבור דרך וגבולים מעשות היום פעלים לאכול ולשתות בהילולים זה היום עשה ה', על ענין ר"ה שחל להיות בשבת על דרך זה, מעבור דרך וגבולים, כיון שיש חשש שמא יעבידנו ברשות הרבים, לכן אסרו חכמינו ז"ל לתקוע בשופר, ואם כן מקשה מעשות היום פעלים, היאך יפעלו היום כל הפעולות שהשופר פועל בראש השנה כיון שאין תוקעין, ומתרץ לאכול ולשתות בהילולים זה היום עשה ה', שעל ידי אכילת השלש סעודות שב"ק, ועל ידי ההילולים שמזמירין זמירות שב"ק, נחשב למעלה אצל הקב"ה כאילו תקעו בשופר וזוכין להתעוררות רחמי שמים עכדה"ק. ובספר זי"ג אורות מסופר שהגה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווע זי"ע ציוה פעם ברה"ה שחל להיות בשבת לזמר הפיוט 'שבת היום' כדי להזכיר הקטע 'מעבור דרך' מטעם הנ"ל שיש לו שייכות להיום. הרי גם כן שהממלא מקום של השופר הוא הניגון והזמר להשי"ת.

וכבר ה' אמרינו בגליון העבר אודות ענין הנגינה בהתפילות של הימים נוראים, ובעיקר בהעבודת הקודש שהיה למרן רביה"ק מסאטמאר זי"ע בזה שהקפיד שיחברו נגונים חדשים מדי שנה בשנה, ומבין רובי ההערות ששמענו מקוראי הגליון אודות המאמר הנני להעלות כאן כמה הערות שהעירוני האברך החשוב איש האשכולות מוה"ר חיים יודא פרידמאן הי"ו, מומחה וידען בעניני נגינה במסגרת חברת 'עתיקין', ראשית, מה ששמע מהרה"ח ר' שלום סאנדל הי"ו שהיה לו קשר מיוחד עם המשב"ק הרה"ח ר' יוסף אשכנזי ז"ל וסיפר לו כמה ענינים שהיו לו עם רבינו זי"ע הגם שבדרך כלל לא אהב לספר מהנעשה והנשמע כידוע, ואמר לו שכשהי' עם רבינו במחנה בערגן בעלזן תחת הרשעים ימ"ש, אמר לו רבינו כשני ימים קודם ראש השנה, הלא עדיין אין לנו ניגונים חדשים על הימים נוראים, וביקש מר' יוסף שיחבר נגונים, ואכן עשה כפקודת קדשו וחיבר ניגונים לכבוד היום נוראים של שנת תש"ה.

ובכלל היה ר' יוסף ז"ל ממונה לחבר נגונים חדשים בקביעות מדי שנה בשנה, היו כמה נגונים שהוטלו על ר' יוסף לחברם, כמו ה'הקפה ניגון', (הקפה ניגון תשי"ט כהיום מנגנים ניגון זה על "כי רוצה השם בעמו") ועוד, שעד שנת תשל"ט חיבר נגונים חדשים והרבה מהם נשתמרו לאורך ימים ושנים ונעשה כנכסי צאן ברזל בקרב חסידי סאטמאר, והרה"ח ר' אברהם ווערצבערגער ע"ה עם חתנו הרה"ח ר' יקותיאל הערש ע"ה היו ממונים לחבר ה'אין קצבה' ועוד, ועל הסדר הזה התנהג באופן קבוע בכל שנה ושנה. ולפעמים השתמשו עם קרוב משפחתם הרה"ח ר' ליפא לויאש ע"ה שדר בארץ ישראל בעיר חיפה, ששלח להם ממיטב יצירותיו על ידי 'קאסעטע'.

ובענין מה שהזכרנו אודות מהירות תפיסתו של רבינו זי"ע שידע את הניגון על ידי ששמעם רק פעם אחת קודם הימים נוראים, סיפר הרה"ח ר' משה גפן הי"ו משב"ק מזכרונות ימי ילדותו, בשנת תשכ"ח היה מהילדים המזמרים, וכנהוג נכנסו אל הקודש פנימה קודם הימים נוראים לזמר בפני רבינו הנגונים החדשים, וה'חמול' (הידוע אצל הציבור בשם ניגון אודה משנת תשל"ט) היה אז ניגון קשה שהוצרכו לחזור עליו פעמים רבות עד שיכלו לזמרו בפני רבינו, אבל למעשה בראש השנה בשעת אמירת חמול נתבלבלו המזמרים בהגיעם אל הבבא הב' של הניגון ולא יכלו להמשיך, ורבינו זי"ע המשיך את הניגון ששמע רק פעם א', ועל ידי זה נזכרו וגמרו את הניגון כדבעי.

ובענין הניגון שמחה שחיבר רבינו זי"ע, במשך ימי חייו לא היו רגילים לנגנו שרבינו לא היה חפץ שיזמרו אותו, אם מטעם שנפשו

דברים נחמדים על "ראש השנה שחל להיות בשבת"

מאת הרה"ח ר' מרדכי דוד עסטרייכער הי"ו

יחד כולם קדושה לך יושלש

כתר יתנו לך ה' אלקינו מלאכים המוני מעלה, עם עמך ישראל קבוצי מטה.

מובא בשם הרה"ק רבי אלימלך ז"ע, שבכל שבת ניתוסף לאדם נשמה יתירה, בראש חודש נפש יתירה, וביום טוב רוח יתירה. ולפי זה, כאשר ראש השנה חל בשבת, זוכה כל איש ישראל לכל שלש הבחינות יחד – נפש רוח ונשמה יתירה, מכח קדושת שבת, ראש חודש ויום טוב הבאים כאחד.

והנה מובא בשם צדיקים, וכן כתב בספר קהלת יעקב, כי בראש השנה שחל בשבת, המלאכים הממונים בכל שנה על התקיעות, הם עצמם מעלים את זכויותיהם של ישראל לפני כסא הכבוד. ובשם הרה"ק רבי אהרן מקארלין ז"ע מובא, שבאותה שבת ממונים מלאכים אלו על מאכלי השבת.

ולפי הדברים יש לפרש בדרך רמז את הנוסח "כתר יתנו לך ה' אלקינו מלאכים המוני מעלה, עם עמך ישראל קבוצי מטה" – שהמלאכים המוני מעלה מעלים את זכויותיהם של ישראל. ומתי נעשה כן, כאשר "יחד כולם קדושה לך יושלש", בשעה שמצטרפות יחד שלש הקדושות של שבת, ראש חודש ויום טוב, ובהן שלש הבחינות של נפש רוח ונשמה יתירה.

בשבת כבנים – בחול כעבדים

היום הרת עולם... אם כבנים אם כעבדים.

בספר קהלת יעקב מבאר, על פי דברי הזוהר חדש (פרשת בהר), כי תקיעת שופר רומזת לבחינת עבדות. זהו הטעם שאנו תוקעים בראש השנה, להראות שאנו עומדים לפני הקב"ה כעבדים לפני אדונם, ומקבלים עלינו עול מלכותו יתברך.

אמנם כל זה הוא בראש השנה שחל בחול. אבל כשחל בשבת אין תוקעים, כי שבת מורה על בחינת בנים. שהרי אמרו חז"ל גוי ששבת חייב מיתה, מפני שהוא משתמש בשרביטו של מלך, ורק בני ישראל רשאים לשבות, משום שהם בנים למקום, ואב שמחל על כבודו – כבודו מחול. נמצא, שעצם שמירת השבת מעידה על ישראל שהם בבחינת בנים, וממילא אין מן הראוי לתקוע אז בשופר, המורה על בחינת עבדים.

ובזה יומתק נוסח התפלה, "היום הרת עולם... אם כבנים אם כעבדים". בראש השנה שחל בשבת מתגלית מעלתם של ישראל בבחינת בנים, ועל כן אנו מבקשים "רחמנו כרחם אב על בנים". ואם חל בחול, שאז תוקעים בשופר להורות שאנו עבדיו יתברך, מבקשים "עינינו לך תלויות עד שתחננו", שזוכה לעורר רחמי שמים על ידי קול השופר.

חז"ל קיבלו עליהם להמליץ טוב

באין מליץ יושר מול מגיד פשע תגיד ליעקב דבר חק ומשפט.

לכאורה יש לתמוה, כיצד יכלו חז"ל לתקן שלא לתקוע בשופר בראש השנה שחל בשבת, מחשש שמא יעבירו ארבע אמות ברשות הרבים. והלא אמרו חז"ל שבשעת תקיעת שופר הקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים; ואם כן, הרי חייהם של ישראל תלויים בתקיעה, וכיצד דחוו מפני חשש טלטול?

ומבאר בספר שער יששכר, כי כשגזרו חז"ל שלא לתקוע בשבת, חז"ל קיבלו על עצמם את האחריות, שאם יהיה צורך להמתיק את הדינים מעל ישראל, יתייצבו התנאים והאמוראים עצמם בבית דין של מעלה וימליצו טוב בעדם, כדי שלא תצא חלילה שום תקלה על ידי גזירתם.

ועל פי זה יש לפרש את הפיוט: "באין מליץ יושר מול מגיד פשע" – כאשר אין לנו את קול השופר שיעמוד למליץ יושר, אזי "תגיד ליעקב דבר חק ומשפט": הזכר את אותו חק ומשפט שתיקנו חכמי ישראל, שלא לתקוע בראש השנה שחל בשבת, ובזכות זאת יעמדו חז"ל עצמם למליצי יושר על ישראל, לעורר עליהם רחמים וחסדים.

מבוא: בשער התורה

– המושך מעמוד ב' <

הטהורה בחלה וסלד מכל מין 'שוואנצאנעס' ואבזרייהו, וכאשר חסידים מזמרים הניגון שהרבי חיבר הרי זה פתח גדול לענין זה כמובן, או מחמת סיבה אחרת, בכל אופן זהו הסיבה שניגון נתחדשה בקרב חסידי סאטמאר בשנות התש"ס ולא קודם.

ובענין מה שכתבת שיש אומרים שהניגון ובכן צדיקים שמזמרים בימים נוראים שמקורו מהרה"ק רבי ר' הירש מרימנוב ז"ע, אליבא דאמת אין על זה מקור מוסמך, שהוא שמועה פורחת באויר בשם א' שהוא ובניו מכחישים אותו, ובפשטות אינו ממנו. ובענין המנגן הרה"ח ר' אברהם לויאש ע"ה שחיבר הניגון ההקפה הששית, הוא גם כן חיבר הניגון שמזמרים על היום תאמצינו, כן העיד נכדו כ"ק אדמו"ר מהאראדענקא שליט"א. ע"כ תוכן ההערות של הרה"ח ר' חיים יודא הי"ו ותשוח"ח לו על הרחבת היריעה להרוות צמאון החסידים.

ומדי דברי מענין הניגון על היום תאמצינו, בליל שב"ק פ' ראה העעל"ט קודם ההילולא כ"ו אב סיפר כ"ק מרן רבינו שליט"א בעריכת השלחן שבהשנה הראשונה שהיה רביה"ק ז"ע בארשיווע שלח לו אחיו מרן הגה"ק בעל עצי חיים ז"ע בחורים שיהיו שם בהימים נוראים וישמשו כמשוררים, ואז שלח לו הניגון היום תאמצינו הנ"ל, ונמצא לפי הנ"ל שר' אברהם לויאש ע"ה חיבר אז את הניגון בסיגנט ונשלח משם אל רבינו ז"ע.

ומענין לענין אוסיף עוד מה שנזכרתי שסיפר לי הרה"ח ר' ראובן שווארץ ע"ה בשם אביו הרה"ח המפורסם ר' ליפא ז"ל מירושלים, שבא מעיר סאטמאר והיה רגיל ללוות את רבינו ז"ע בכל שב"ק בבוקר אל המקוה, ועל אם הדרך עברו תמיד הבית מדרש 'תפארת בחורים', שהיה מיועד להבחורים שעסקו לפרנסתם וגם ה' להם שיעורים קבועים תמידין כסדרן, והיה להם חזן קבוע, ובדרך כלל בשעה שעברו את הבית המדרש היה הזמן שאמרו אז 'קדושה', ותמיד נעצר רבינו מהליכתו ועמד שם לשמוע את החזן מנעים בקולו באמירת קדושה, והיה ניכר עליו הנאה מרובה וקורת רוח מנעימות זמירתו. ועוד סיפר ר' ראובן ע"ה שפעם א' כאשר החזן ר' יושע ווידער ע"ה הסתופף בצל רבינו, כיבדו רבינו לומר ה'מי שברך' שאומרים אחר קריאת התורה בשבת בשחרית, ואמר לו בלשון קדשו: 'זאג אזוי ווי דו זאגסט ביי דיר', שרצה לשמוע החזנות שלו שנאמרה ברוב נעימות וכשרון כאשר אהב נפשו.

ועבודת הנגינה היה אצל כל הצדיקים עבודה נשגבה, ואף היו צדיקים שחברו בעצמם נגונים ונשארו לנחלת עולמים בקרב ישראל, בנוסף למה שכבר הזכרתי מהרה"ק רבי הירש מרימנוב ז"ע, ידוע הנגונים שחבר הרה"ק הבעל התניא ז"ע, האריבעה בבנות ועוד, הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלצטשוב ז"ע חיבר הניגון הנקרא 'רחמים רבים', הרה"ק ר' אהרן מקארלין ז"ע חיבר הק-ה אכסוף, הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאלוב ז"ע חיבר הרבה נגונים, וידוע הסיפור שפעם אחת הלך לקבץ מעות לצורך דבר מצוה, והגיע לאיזה פונדק לבקש ממנו נדבת לבו, ויהי כאשר שמעה אשתו הפונדקית על בואו של הרה"ק מקאלוב ז"ע אמרה שהיא מוכנת ליתן לו ככל אשר יושת בתנאי שיזמר עכשיו את ה'ונתנה תוקף', שהיא רגילה לשמוע אותו ממנו בימים נוראים ומתגעגעת מאוד לשמעו, ובכן אם ייטיב עמה לומר הונתנה תוקף באופן שלא תצטרך להמתין עד ראש השנה היא מקבלת על עצמה ליתן לו כל מה שנצרך לו לטובת הענין.

שנהיה לראש – דביקות בצדיקים

נהגו ישראל בליל ראש השנה לאכול ראש של כבש ולומר:
"יהי רצון שנהיה לראש ולא לזנב" (שו"ע אור"ח סי' תקפ"ג סעיף ב').

ולכאורה יש להבין, הלא שנינו במשנה: **"הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים"** (אבות פ"ד מט"ו). הרי שחז"ל הורונו כי מוטב להיות זנב לאריות מלהיות ראש לשועלים, ואם כן כיצד אנו מבקשים שנהיה לראש ולא לזנב?

אך הענין יתבאר על פי דברי היעב"ץ (הובא בתולדות יעקב יוסף פרשת חוקת אות ט'), כי מצינו הבדל נפלא בין הארי לשועל: **הארי מעלה את זנבו על ראשו, ואילו השועל מוריד את ראשו תחת זנבו**. ויש בזה רמז לדרכי בני אדם: האדם הנכבד באמת מכבד אף את הקטן ממנו, מגביה ורואה בו מעלה עליו; ולעומתו, האדם הנקלה מבזה אף את הנכבד ממנו ומשפילו עד לארץ (ועיין מדרש שמואל על אבות פ"ד מט"ו, בשם הר"י אבן שושן).

ולפי זה מדוקדק היטב נוסח הבקשה. אין אנו אומרים **"שנהיה לראש"** – שנהיה אנחנו בבחינת ראש; אלא **"שנהיה לראש"** – שנהיה דבוקים ומחוברים אל ה"ראש", אל הצדיק ואיש המעלה, ולא אל ה"זנב", אל האדם הפחות והנקלה.

וזאת היא בקשתנו בראשית השנה: **"שנהיה לראש" – שנוכח להיות דבוקים בצדיקים ובאנשי מעלה, ללכת בדרכיהם וללמוד ממעשיהם: "ולא לזנב" – שלא נימשך אחר אנשים פחותים המזרירים את האדם ממדרגתו.**

(הרה"ח ר' נפתלי לעבאוויטש ז"ל – ממעתיקי שמועה דברי תורתו של רביה"ק זי"ע)

הנצה לזכות ביום הדין

פעם שאל אחד את הגאון **רבי אביגדור מיללער זצ"ל**, קודם ראש השנה, במה ראוי להתכונן ליום הדין.

השיב לו רבי אביגדור: **"זאלסט שמייכלען און האבן א פרייליך פנים צו יעדן איינעם."**

כשראה רבי אביגדור שהלה אינו מבין את תשובתו, הסביר לו במשל, בעל חנות העורך חשבון בעסקיו ובשביל ההוצאות המרובות הוא מבקש לפטור כמה פועלים, ישאיר בוודאי את העובד המקבל את הקונים בסבר פנים יפות, שהרי הוא מביא ברכה לחנות בקבלת פני הקונים בסבר פנים יפות.

כך גם בראש השנה, כאשר הקב"ה דן את בריותיו, גדולה זכותו של אדם המאיר פנים לאחרים ומשמח את לבם. עליו אומרים כביכול בשמים: **"אותו ראוי להשאיר בעולם, שהרי הוא מאיר את העולם לבריות."**

(הגאון ר' אביגדור מיללער זצ"ל)

מבוא: בשער התורה

– המשך מעמוד ג'

הרה"ק מקאלוב זי"ע הרהר קצת אם לקבל ההצעה אם לא, וענה שאינו מסכים לכך אף אם יפסיד על ידי זה כל כך ממון, ואמר שהתבונן מה יהיה אם יאמר עכשיו הונתנה תוקף, הרי **בשעה שהוא אומר ונתנה תוקף, ומלאכים יחפזו וכו', נעשה רעש גדול בשמי מרום**, וכאשר יתמנה המלאכים זה אל זה ויאמרו הלא לא ראש השנה היום ומהו הרעש הגדול שנעשה פה בשמים באמצע השנה, ואז יקבלו התשובה כי **'איזיקל הוצרך למעות' על כן הוא מזמר ונתנה תוקף**, ואל זה אין אני מסכים בשום אופן שיהיה רעש בשמים רק מחמת שאני זקוק למעות.

ואף ידוע שמרן **החתם סופר** זי"ע התבטא בגדולות אודות מעלת הנגינה, אמנם מה ששגור בפי העולם שאמר שהוא מוכן לוותר על מחצית מתורתו כדי לזכות לכת הנגינה, כבר העיר על זה **אחי הרה"ג ספרא רבא ר' ברוך יודא שליט"א** שאין לו מקור מוסמך ונראה מאוד מוגזם, אלא בספר **עקיב הסופר** (פ' בשלח) **מהג"ר עקיבא לודמיר שליט"א אב"ד ק"ק חשב סופר בארא פארק**, מביא מה ששמע מהרה"ח ר' יצחק דאנאטה ע"ה **מפרעשבורג/וויליאמסבורג**, שאמר בשם זקינו הרה"ג ר' שמואל דאנאטה ז"ל **בעמח"ס שמואל הרמש"י, רב דחברה קדישא וגמ"ח בעיר פרעשבורג**, ששמע מזקינו הרה"ר נתן קונשטאט ז"ל **מפרעשבורג** שהיה שו"ב וחזן ובעל תפילה **אצל החתם סופר**, שהיה לו קול נעים עד מאוד, והחתם סופר אמר לו פעם אחת **שהיה מוכן ליתן 'חלק' מתורתו כדי להיות לו קול נעים כמותו**. וכן כתב בספר **'דבינו משה סופר – החתם סופר'** בשם הגאון ר' יוסף נפתלי שטערן ז"ל שאמר החתם סופר שהיה מוכן ליתן קצת מתורתו להתברך בכח הנגינה, כי אדם גדול המחונן גם בחוש הנגינה, הרי הוא בכח להשלים עצמו עוד יותר בתורה ע"כ.

ובעמדינו בהימים הקדושים הללו, עלינו לנצל גם הנגונים שמזמורין להתעורר בהם ולשפוך שיח לפני אבינו שבשמים, וכמו שכתב בספר **דברי ישראל מהרה"ק ממאזיץ זי"ע** – שהיה בעצמו בעל מנגן גדול וחיבר הרבה נגונים – בפ' מקץ עה"פ **קחו מזמרת הארץ בכליכם**, בשם הרה"ק **סגורין של ישראל הקדושת לוי זי"ע** שכמו שיש אהבה להבורא ב"ה גבוה על גבוה, גם בחינת יראה גבוה על גבוה, **כך הוא הנגונים ע"כ**, ופירש על פי זה הפסוק קחו מזמרת הארץ בכליכם, **פי' מזמרת הארץ היינו חכמת הנגינה**, ויקחו מזה רמיזא דחכמתא לעבודת הבורא עיי"ש מה שביאר בזה באורך.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שיתקבלו תפילותינו ברחמים וברצון, ארשת שפתינו יערב לפניך לעורר רחמי שמים על הכלל ועל הפרט, וזכות כל הצדיקים שהזכרנו יעמוד לנו לזכות שיהיה השנה החדשה שנת **'רחמינו כרחם אב על בנים'**, כל א' וא' יתברך בכתובה וחתומה טובה לאלתר לחיים טובים, ונוכח להתגלות כבוד שמים עלינו ועל כל תבל ומלואה, יהיה **'הפדות והפאר'** לחי עולמים שנת גאולה וישועה אמן ואמן.

(הרה"ח ר' אברהם ישעי' קליין הי"ו)



להכניס דברי תורה בתוך הגליון ולהערוך והארות: טעל: 845.210.6668 | פקס: 845.314.8486 אימעי'ל: chelkeiny@gmail.com

צו באקומען דעם גליון יעדע וואך אין אימעיל, שיקט א אימעיל צו: chelkeiny@gmail.com

הגליון נערך ע"י מכון קונטרס מו"ה אברהם ישעי' קליין מו"ה יואל הכהן מאשקאוויטש מו"ה משה אברהם לייפער מו"ה שלמה הערשקאוויטש

זכור

חלוקת בתורתך